

Gospodarska rast po koncu druge svetovne vojne potisne konflikt v ozadje, s krizo v sedemdesetih letih pa se ponovno zaostri, tokrat, zaradi spremenjenih političnih okoliščin, v novi preobleki. Navidezno so trije krogi preživeti in razmišljanje vrnjeno na opozicijo med notranjostjo in zunanostjo. V resnici pa se odbojni značaji prejšnjih treh krogov zlijejo v predstavo o tujcu "neevropskega porekla", ki je "ves sovražen in mogočen obenem, kakor Nemčija nekdanjega prvega kroga, prebrisan kakor levantinci iz drugega kroga in oddaljen kakor nebela ljudstva, ki so se umeščala v tretji krog" (str. 108), hkrati pa ima lastnosti, katere si Francozi sami močno želijo, da bi jih poseovali.

Ideja dela seveda nikakor ne ostane ujeta v francoskih okvirih, njena širša aktualnost je očitna, za Slovenijo tudi eksplicitno izpostavljena v predgovoru k slovenski izdaji. Avtor Slovenijo primerja z Alzacijo, po kateri se pretaka germanska kri in leži na francoski grudi - podobno leži Slovenija na južnoslovanskem ozemlju, kar zadeva njen jezik, hkrati pa je dolgo delila usodo z Avstrijo, katere provinca je bila, in s katero se bo kmalu spet znašla skupaj v Evropi. Avtor meni, da je Slovenija varna pred spodbijanjem svoje grude in krvi, hkrati pa ji s tem vprašanjem ne bo prizaneseno.

Knjiga dodaja zelo pomemben kamenček v mozaik literature, ki je v Sloveniji na tem mestu odločno pomanjkljiv. Podaja lep zgodovinski pregled razvoja ideje o migracijah, predstavlja uvod v proučevanje migracijskih teorij. Odraža se Le Brasovo izjemno poznavanje področja, zlito v ta kratek tekst, dopolnjeno z odkritim in deloma tudi izzivalnim lastnim mnenjem avtorja. Knjižico bi vsekakor priporočali bralcem, ki se s tem področjem ukvarjajo, hkrati pa preproste prispodobne in slikovite odlomke oz. citati posameznih avtorjev nakazujejo naravnost dela na širši krog bralstva, čeprav bi za njih lahko bilo število imen avtorjev in njihovih teorij nekoliko begajoče. Gre za posrečen (mogoče avtorjev namerni) kompromis v širjenju kroga bralstva - prvi dobijo kot "bonus" leposlovne užitke ob branju, drugim pa je ideja dela, tudi ob nepoznavanju nanizanih imen, razumljiva. Tako je knjižica namenje-

na najširšemu krogu bralstva, vsem, ki želijo o tematiki razmišljati in debatirati resneje kot zgolj na osnovi zakoreninjenih apriorizmov.

Če si tudi sami dovolimo nekaj provokativnosti, lahko "evropsko trdnjavo" pojasnimo kot pojavno obliko, obrambo oz. protutež "neevropskim tujcem", ki jo omogoča Renanovo "pozabljanje" razprtij iz preteklosti in združujejo Ratzelove "nejasne ideje". Le Bras spravljivo predlaga iskanje pozitivne vezi med grudo in ljudmi, namesto iskanka lastne identitete v negativnem odnosu do tujcev.

Damjan LAJH

Alenka Krašovec

Oblikovanje javnih politik

Znanstvena knjižnica FDV, Ljubljana 2002
260 strani, 4.200,00 SIT (ISBN 961-235-106-6)

Oblikovanje javnih politik poteka skozi kompleksne, običajno dolgoročne institucionalno in proceduralno določene procese, ki zajemajo najrazličnejše dejavnosti (npr. administrativne in politične), s katerimi se oblikujejo javne politike. Z raziskovalno-akademskega zornega kota v kontekstu procesov oblikovanja javnih politik največji izziv predstavlja preučevanje posameznih igralcev, ki so vključeni v te procese, ter zlasti odnosov med njimi. Raznovrstni igralci, ki (so)oblikujejo javne politike, imajo namreč v teh procesih ključno vlogo, saj brez njih ne bi bilo subjektov, ki bi reševali nastale javnopolitične probleme. Ti igralci posedujejo različne vire, organizacijske sposobnosti in formalno določene pristojnosti, s katerimi (so)delujejo pri (so)oblikovanju posameznih javnih politik. Zato je poznavanje lastnosti, (re)akcij in odnosov med temi igralci ključno za analizo tako kompleksnega procesa, kot je oblikovanje neke javne politike.

Znanstvena monografija Alenke Krašovec "Oblikovanje javnih politik", s podnaslovom "primer kulturnih politik v Sloveniji", je znanstveno raziskovalni primer preučevanja oblikovanja javnih politik z vidika obvla-

dovanja, nadzorovanja in monopoliziranja moči s strani posameznih (vrst) igralcev, ki delujejo v okvirih različnih javnopolitičnih podaren. Knjiga je vsebinsko razdeljena v tri večje sklope. V prvem sklopu delo najprej predstavi vrste igralcev ter odkriva dejavnike moči in moč raznovrstnih igralcev, ki sodelujejo v procesih oblikovanja javnih politik v zahodnoevropskih državah. V nadaljevanju pozornost posveča omenjenim vprašanjem v slovenskem prostoru. V zadnjem, tretjem sklopu pa na podlagi preučevanja procesov oblikovanja kulturnih politik v Sloveniji predstavi rezultate empirične analize.

V svojem delu avtorica v središče analize postavi preučevanje javnopolitične arene, v okviru katere delujejo javnopolitični igralci, z namenom razrešitve nekega javnega oziroma družbenega problema, bodisi v obliki oblikovanja neke nove javne politike bodisi v obliki izboljšanja obstoječe. Vendar avtorica opozarja, da raznovrstni igralci praviloma delujejo v različnih javnopolitičnih podarenah znotraj določene javnopolitične arene. Na takšni osnovi v svojem delu izhaja iz ugotovitve, da v procesih oblikovanja javnih politik (so)deluje večje število javnopolitičnih podaren, med katerimi se razvijejo medsebojni odnosi. Ker so ti odnosi večinoma prevladujoči in tekmovalni, posebno pozornost nameni zlasti moči posameznih javnopolitičnih podaren. Zaradi poplave definicij moči, ki jih lahko najdemo v politološki literaturi, avtorica sistematično izpostavi deset najpomembnejših dejavnikov moči: politična opredeljenost, politična nevtralnost, formalno določene funkcije in pristojnosti, stalnost delovanja, vzpostavljeno komunikacijsko omrežje z ostalimi javnopolitičnimi podarenami, velikost oziroma vzpostavljena delitev dela, različna znanja, finančna sredstva, nadzor nad informacijami ter stiki z nadnacionalno javnopolitično podareno (str. 19). V okviru takšnega pristopa avtorica zagovarja tezo, da ima največjo moč v procesih oblikovanja javnih politik tista javnopolitična podarena, ki najbolj obvladuje, nadzoruje in monopolizira največje število navedenih dejavnikov moči.

Procesi oblikovanja javnih politik naj bi torej potekali vzporedno v več javnopolitič-

nih podarenah, ki skupaj tvorijo celoto - javnopolitično areno, v kateri se oblikuje konkretna (sektorska) javna politika (npr. socialna, obrambna, kulturna itd.). Krašovčeva javnopolitično podareno opredeli kot "manjši prostor, v katerem poteka del (manjši ali večji) procesov oblikovanja javnih politik" (str. 10). Avtorica izhaja iz Jordan-Richardsonove klasifikacije javnopolitičnih podaren, ki sta le-te poimenovala po vrsti igralcev v njih. Tako se v svoji analizi osredotoči na preučevanje štirih relevantnih javnopolitičnih podaren (strankarske, parlamentarne, vladne, skupaj z uradniško, in interesno-skupinske) in iskanje tiste javnopolitične podarene, ki ima največjo moč v procesih oblikovanja kulturnih politik v Sloveniji.

V prvem delu knjige avtorica bralca seznanila z vrstami igralcev v omenjenih štirih javnopolitičnih podarenah ter odkriva dejavnike moči in moč raznovrstnih igralcev, ki tradicionalno (so)delujejo v procesih oblikovanja javnih politik v zahodnoevropskih demokracijah. Najprej obravnava strankarsko javnopolitično podareno oziroma politične stranke kot najpomembnejše politične organizacije v modernih demokracijah. Glavni dejavniki moči strankarske javnopolitične podarene naj bi tako bili v stalnosti delovanja (ta se kaže v njenem dejanskem neprekinjenem delovanju na vseh ali velikem številu družbenih področjih), nekaterih formalno določenih funkcijah in pristojnostih (ki so lahko bodisi neposredne, npr. izražene v poslovniških, parlamentarnih določilih o pravici do zakonodajne iniciative ali vlaganja zakonodajnih amandmajev in podobno, bodisi posredne preko formalno določenih funkcij in pristojnosti parlamentarne in vladne javnopolitične podarene), relativno velikih finančnih virih (pridobljenih npr. s prispevki fizičnih in pravnih oseb, članarino ali javnofinančnimi subvencijami), različnih strokovnih in administrativnih znanjih, ter zlasti v zadnjem času vedno bolj aktualnem povezovanju z nadnacionalno strankarsko javnopolitično podareno (povezovanje nacionalnih političnih strank z evropskimi strankami). Nadaljnja analiza parlamentarne in vladne (skupaj z uradniško) javnopolitične podarene Krašovčevi ponudi zelo zanimivo ugotovi-

tev o prepletanju treh obravnavanih javnopolitičnih podaren. Trdimo lahko, da to prepletanje izhaja iz močnega komunikacijskega omrežja strankarske javnopolitične podarene z ostalimi javnopolitičnimi podarenami. Namreč, zlasti strankarska javnopolitična podarena v procesih oblikovanja javnih politik sodeluje tako neposredno kot posredno, predvsem preko članstva in sodelovanja strank v drugih javnopolitičnih podarenah (torej v parlamentarni in vladni). Avtorica ugotavlja, da je zlasti posredno sodelovanje različnih javnopolitičnih podaren (tako strankarske in parlamentarne kot tudi vladne) v določenih trenutkih odvisno od interpretacije vlog relevantnih igralcev (npr. strankarskih prvakov, poslancev, ministrov, visokih državnih uradnikov) (str. 44). Takšen pogled nam pokaže, da se interpretacije vlog lahko v različnih časovnih točkah spreminjajo, odvisne pa so zlasti od lastne interpretacije posameznih igralcev, ki so lahko npr. bodisi predstavniki in člani političnih strank (igralci strankarske javnopolitične podarene) bodisi predstavniki in člani parlamenta (igralci parlamentarne javnopolitične podarene) bodisi predstavniki in člani vlade (igralci vladne javnopolitične podarene). Ob zaključku prvega dela avtorica posebno pozornost nameni še interesno-skupinski javnopolitični podareni, ki je sestavljena iz interesnih skupin, ki so v večini zahodnoevropskih držav obvezni igralci v procesih oblikovanja javnih politik. Analiza pokaže, da ima interesno-skupinska javnopolitična podarena sicer manjšo moč kot ostale obravnavane javnopolitične podarene, a v proces oblikovanja javnih politik pogosto prinaša nepredvidljive situacije.

Analiza slovenskih javnopolitičnih podaren avtorici ponudi podobne ugotovitve kot analiza javnopolitičnih podaren v zahodnoevropskih demokracijah: veliko obvladovanje dejavnikov moči zlasti s strani parlamentarne in vladne (skupaj z uradniško) javnopolitične podarene, še vedno relativno velika moč strankarske javnopolitične podarene, prepletanje teh treh javnopolitičnih podaren in relativno manjša moč interesno-skupinske javnopolitične podarene.

V tretjem delu Alenka Krašovec svoje delo zaključi z empiričnim iskanjem (ne)obstoja

posameznih dejavnikov moči v dveh študijah primerov. Konkretno, v javnopolitičnih podarenah, ki so sodelovale v procesih oblikovanja Zakona o filmskem skladu Republike Slovenije in Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture. Oba zakona sta bila sprejeta v letu 1994. Avtorica empirično analizo izvede z analizo vsebine formalnih dokumentov in izvedbo ankete z vprašanji zaprtega in odprtega tipa, s katero pridobi kvalitativne podatke o procesih oblikovanja na področju obeh izbranih kulturnih politik. Študiji primerov v veliki meri potrjuje avtoričine teoretične ugotovitve, da v procesih oblikovanja javnih politik sočasno sodeluje večje število javnopolitičnih podaren, ter da imajo veliko moč in pomen zlasti parlamentarne in vladne javnopolitične podarene. Empirični del je namreč pokazal, da je bil v procesih oblikovanja Zakona o filmskem skladu Republike Slovenije najmočnejši igralec slovenski državni zbor, v procesih oblikovanja Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture pa vlada.

Alenka Krašovec v svojem delu sistematično obravnava procese oblikovanja javnih politik z vidika preučevanja relevantnih dejavnikov moči posameznih (vrst) igralcev, ki delujejo v okvirih različnih javnopolitičnih podaren. Delo je zagotovo izvirna celostna analiza politološke kategorije procesov oblikovanja javnih politik, ki ponuja v Sloveniji nov pristop k preučevanju omenjenega področja: arenski pristop, ki vključuje koncepta javnopolitičnih aren in javnopolitičnih podaren. Knjiga zato predstavlja dobrodošlo delo tako za slovensko politološko knjižnico kot tudi druge naslove, zlasti pa dragoceno obogatitev literature na področju preučevanja kompleksnih procesov oblikovanja javnih politik.